

การประเมินประสิทธิผลของโครงการชุมชนในด้านพัฒนาชุมชนประจำปีงบประมาณ 2557: กรณีศึกษา กองทุนพัฒนาไฟฟ้าโรงไฟฟ้าจะนะ จังหวัดสงขลา

Evaluating the Effectiveness of Community Projects in the Field of Community Development for the Fiscal Year 2014: A Case Study of the Power Development Found of Chana Power Plants, Songkhla Province

ชยานุช จันทรโชติ Chayanoot Jantarachot¹

ดร.พัฒน์จิ โภญจนาท Pattanij Gonejanart²

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการประเมินประสิทธิผลของโครงการชุมชนในด้านพัฒนาชุมชนประจำปีงบประมาณ 2557 ของกองทุนพัฒนาไฟฟ้าโรงไฟฟ้าจะนะ จังหวัดสงขลา ศึกษาความแตกต่างของการประเมินประสิทธิผลของโครงการชุมชนตามปัจจัยส่วนบุคคล และศึกษาปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินโครงการชุมชนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้าโรงไฟฟ้าจะนะ จังหวัดสงขลา โดยใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนในเขตพื้นที่ติดกับโรงไฟฟ้าจะนะ จังหวัดสงขลา จำนวน 394 คน แล้วนำมาวิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ F-test

ผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิภาพของโครงการชุมชนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้าโรงไฟฟ้าจะนะ จังหวัดสงขลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยการริเริ่มของประชาชนในชุมชนและการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับมาก ส่วนความสมดุลในการพัฒนาและการช่วยเหลือตัวเองของชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง โดยประสิทธิผลของโครงการชุมชนมีความแตกต่างกันตามอายุ และรายได้ต่อเดือนของครัวเรือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่ไม่มีความแตกต่างกันตามเพศ สถานภาพ ระดับการศึกษา และอาชีพ และพบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่ชุมชนพบมากที่สุดในการเสนอโครงการชุมชน คือ ขาดความร่วมมือจากประชาชนในการทำประชาคม ส่วนปัญหา/อุปสรรคในการดำเนินโครงการชุมชน คือ ชุมชนขาดสภาพคล่องทางการเงินไม่มีเงินสำรองจ่ายในการดำเนินโครงการ โดยประชาชนในชุมชนได้เสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาดังกล่าว คือ ทางกองทุนฯ หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรประชาสัมพันธ์และรณรงค์ให้ประชาชนเห็นความสำคัญของโครงการชุมชน เพื่อตั้งให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมให้มากขึ้น และทางกองทุนฯ ควรอนุมัติเงินส่วนหนึ่งก่อนเริ่มดำเนินงานโครงการหรืออาจแบ่งจ่ายเป็นงวด ๆ ตามความเหมาะสม

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ โครงการชุมชน กองทุนพัฒนาไฟฟ้า โรงไฟฟ้าจะนะ

¹นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ E-mail: chayanoot.ae@hotmail.com

²อาจารย์ที่ปรึกษา ภาควิชาบริหารธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ E-mail: pattanij.g@psu.ac.th

Abstract

This research aims to evaluate the effectiveness of community projects in the field of community development for the fiscal year 2014 under the Power Development Found of Chana Power Plants, Songkhla Province, compare the difference of community projects effectiveness by personal factors, and study the problems and suggestions on the operating of community projects under this founds. The researcher used a questionnaire to collect data from 394 people who live in the area close to the Chana Power Plant. The data were analyzed by frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, t-test, and F-test.

The research results found that the effectiveness of community projects under the Power Development Found of Chana Power Plants, Songkhla Province in the overall showed at a high level that the initiative of people in community and the participation of them showed at a high level, the balance in the development, and the aide self-help of community exhibited at a moderate level. Age and income of people showed a 0.05 significantly difference on the effectiveness of community projects. In contrast, gender, marital status, education, and occupation have no difference on community projects effectiveness. The most common problems for the presenting of community projects were the lacking of participation from people in the community as well as the operating of community projects were the lacking of reserve money to operation the project. The people suggested solving these problems by the funds or those involved should promote and encourage people to emphasize the community projects and the funds should approve the money before the operating project or divide to pay in installments as appropriate.

Keywords: Effectiveness, Community Projects, Power Development Found, Chana Power Plants

บทนำ

ปัจจุบันไฟฟ้าถือเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดปัจจัยหนึ่งสำหรับการดำรงชีวิตของประชาชน สามารถให้ประโยชน์หลายอย่าง เช่น ให้แสงสว่างในเวลากลางคืน ให้ความร้อนในการหุงต้ม และใช้ในการหมุนมอเตอร์ เช่น เครื่องซักผ้า พัดลม ตู้เย็น และโทรทัศน์ เป็นต้น หากประชาชนขาดไฟฟ้าก็จะส่งผลกระทบต่อ การดำรงชีวิตประจำวัน การสื่อสาร การคมนาคม และการศึกษา นอกจากนี้ไฟฟ้ายังเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ เช่น การเพิ่มผลผลิตในด้านเกษตรและอุตสาหกรรมที่ทันสมัย การกระจายรายได้ และการเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการผลิตและการขายสินค้า เป็นต้น

การขยายตัวของประชากรและเศรษฐกิจ และสภาพภูมิอากาศของประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ทำให้จำนวนผู้ใช้ไฟฟ้าและความต้องการใช้ไฟฟ้ามีอัตราเพิ่มขึ้น ดังข้อมูลจากฝ่ายนโยบายเศรษฐกิจพลังงาน (2558) ที่เปรียบเทียบจำนวนผู้ใช้ไฟฟ้าประจำเดือนมกราคม พ.ศ. 2558 พบว่า จำนวนผู้ใช้ไฟฟ้าเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 0.24 ของเดือนธันวาคม พ.ศ. 2557 จากสาเหตุดังกล่าว ทำให้โรงไฟฟ้าทั่วประเทศไม่สามารถผลิตไฟฟ้าในอัตราที่เพิ่มขึ้นได้เพราะมีกำลังการผลิตไฟฟ้าที่ไม่เพียงพอ ทำให้รัฐบาลต้องการก่อสร้างโรงไฟฟ้าเพิ่มขึ้น เพื่อรองรับกับจำนวนผู้ใช้ไฟฟ้าและความต้องการใช้ไฟฟ้าในอนาคต แต่ผลกระทบจากการสำรวจและขยายพื้นที่การสร้างโรงไฟฟ้า เป็นเหตุให้ประชาชนส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่รอบโรงไฟฟ้าคัดค้านและต่อต้าน เพราะคิดว่าจะส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวัน ทำให้สำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน ได้จัดตั้งกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เพื่อพัฒนาหรือฟื้นฟูท้องถิ่นที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานของโรงไฟฟ้า ซึ่งอยู่ภายใต้กรอบคิดที่ว่าเป็นกองทุนของชุมชน ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่รอบโรงไฟฟ้ามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน การกำหนดอนาคต และความเป็นอยู่ของชุมชน เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่รอบโรงไฟฟ้าให้ได้รับความเจริญและการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งการอยู่ร่วมกันระหว่างโรงไฟฟ้าและชุมชนในพื้นที่รอบโรงไฟฟ้าอย่างผาสุก

ปัจจุบันมีการจัดตั้งกองทุนพัฒนาไฟฟ้าในพื้นที่ประกาศทั่วประเทศ จำนวน 283 กองทุน โดยกองทุนพัฒนาไฟฟ้าโรงไฟฟ้าจะนะ จังหวัดสงขลา เป็นหนึ่งในกองทุนที่จัดตั้งขึ้นโดยกำหนดพื้นที่ประกาศจากสำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน เมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม พ.ศ. 2554 โดยประชาชนในเขตพื้นที่รอบโรงไฟฟ้าจะนะ สามารถเสนอโครงการชุมชน เพื่อขอรับการสนับสนุนเงินงบประมาณในการพัฒนาชุมชน และดำเนินโครงการชุมชนตามระเบียบคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน ว่าด้วยกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เพื่อการพัฒนาหรือฟื้นฟูท้องถิ่นที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานของโรงไฟฟ้า พ.ศ. 2553 ได้ (ฝ่ายบริหารกองทุนพัฒนาไฟฟ้า, 2556) และจากการสัมภาษณ์เบื้องต้น ณ วันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 พบว่า ปัญหาที่พบในการนำเสนอโครงการชุมชนในเขตพื้นที่รอบโรงไฟฟ้าจะนะ คือ ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยประชาชนอ้างว่าไม่มีเวลาเข้าร่วมประชุม ทำให้โครงการชุมชนหรืองบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ไม่เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล นอกจากนี้ยังพบปัญหา คือ ขาดการเรียนรู้ในการค้นหาทุนของชุมชน ซึ่งเกิดจากการส่งเสริมการพัฒนาของหน่วยงานภาครัฐ ทำให้ชาวบ้านคุ้นเคยกับความช่วยเหลือ ทำให้ไม่ได้พัฒนาศักยภาพของตนเอง (ปิยะมาศ เขมะชัยเวช, 2555)

ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญของการดำเนินโครงการชุมชนให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด เพื่อให้การพัฒนาชุมชนประสบผลสำเร็จ จึงสนใจศึกษาการประเมินประสิทธิผลของโครงการชุมชนในด้านพัฒนาชุมชนประจำปีงบประมาณ 2557: กรณีศึกษา กองทุนพัฒนาไฟฟ้าโรงไฟฟ้าจะนะ จังหวัดสงขลา เพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาสนับสนุนงบประมาณการจัดทำโครงการชุมชน และปรับปรุงการดำเนินงานของกองทุนพัฒนาไฟฟ้าโรงไฟฟ้าจะนะ จังหวัดสงขลา ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการประเมินประสิทธิผลของโครงการชุมชนในด้านพัฒนาชุมชนประจำปีงบประมาณ 2557 ของกองทุนพัฒนาไฟฟ้าโรงไฟฟ้าจะนะ จังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาความแตกต่างของการประเมินประสิทธิผลของโครงการชุมชนในด้านพัฒนาชุมชนประจำปีงบประมาณ 2557 ของกองทุนพัฒนาไฟฟ้าโรงไฟฟ้าจะนะ จังหวัดสงขลา ตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินโครงการชุมชนในด้านพัฒนาชุมชนประจำปีงบประมาณ 2557 ของกองทุนพัฒนาไฟฟ้าโรงไฟฟ้าจะนะ จังหวัดสงขลา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ข้อค้นพบที่ได้รับจะเป็นแนวทางสำหรับสำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงานในการพิจารณาสนับสนุนงบประมาณการจัดทำโครงการชุมชน
2. ข้อเสนอแนะที่ได้รับจะนำไปปรับปรุงขั้นตอนในการดำเนินโครงการชุมชน โดยชุมชนจะต้องให้ความร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน

บททวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการประเมินประสิทธิผลโครงการ

ประชุม รอดประเสริฐ (2542, น. 9) กล่าวว่า การประเมินประสิทธิผลโครงการ เป็นการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานว่าเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดมากน้อยเพียงใดทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพของผลงาน มีวัตถุประสงค์เพื่อการปรับปรุงแก้ไขโครงการ เพื่อตัดสินใจว่าโครงการที่ดำเนินงานอยู่จะดำเนินต่อไปหรือไม่ หรือเพื่อทดสอบประสิทธิผลของโครงการว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่

การประเมินประสิทธิผลโครงการได้กลายมาเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงานโครงการ ซึ่งมีความสำคัญหลายประการ (เยาวดี รวงชัยกุล วิบูลย์ศรี, 2548, น. 93-95) ดังนี้ 1) เป็นเครื่องมือของการรับรองคุณภาพในการให้บริการ ถึงแม้ไม่สามารถประกันผลสัมฤทธิ์ขั้นสูงสุดของโครงการได้ แต่ก็สามารถรับรองคุณภาพของการให้บริการในระดับหนึ่งได้ 2) ช่วยให้ผู้สนับสนุนด้านเงินทุนได้รับทราบปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินงานโครงการ โดยอาศัยหลักฐานเชิงประจักษ์จากสภาพการณ์ที่เป็นจริง 3) ช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ หน่วยงานที่พิจารณาจัดสรรเงิน เพื่อให้การสนับสนุนโครงการ เช่น สำนักงานประมาณแผ่นดิน 4) ชี้ให้เห็นความสำคัญของแต่ละโครงการตามลำดับก่อนหลัง โดยสามารถทราบได้ว่าโครงการใดมีความจำเป็นเร่งด่วนกว่ากัน เพื่อช่วยแก้ปัญหาการคัดเลือกโครงการ 5) ช่วยให้ได้ข้อมูลป้อนกลับจากผู้รับบริการ ทำให้ทราบข้อจำกัดและปัญหาต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน และ 6) ช่วยให้ทราบถึงผลผลิตของโครงการทั้งในด้านที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน

สนธยา พลศรี (2547, น. 49) กล่าวว่า การพัฒนาชุมชน หมายถึง กระบวนการพัฒนาคนและกลุ่มคนในชุมชนให้มีศักยภาพเพียงพอ และร่วมมือกันปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองและชุมชนตามแผนและโครงการที่กำหนดไว้ โดยอาศัยพลังของชุมชนและการสนับสนุนจากภายนอกชุมชน และได้เสนอแนวคิดพื้นฐานของการพัฒนาชุมชน 10 ประการ ดังนี้ 1) คนเป็นทรัพยากรที่สำคัญมากที่สุดของชุมชน การพัฒนาชุมชน จึงต้องให้คนเป็นศูนย์กลาง คือ พัฒนาคนให้มีขีดความสามารถในการพัฒนาตนเองจนมีมาตรฐานในการดำรงชีวิตหรือมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความพร้อมที่จะพัฒนาชุมชนของตนเองในระดับหนึ่ง 2) การมีส่วนร่วมของประชาชน การพัฒนาชุมชนเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนได้เข้ามาร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ และร่วมรับผิดชอบในทุก ๆ ขั้นตอน ทั้งร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติงาน ร่วมประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น 3) การช่วยเหลือตัวเองของชุมชน การพัฒนาชุมชนเป็นการเสริมสร้างขีดความสามารถของประชาชนและชุมชนให้สามารถพัฒนาชุมชนได้ด้วยตัวเอง การขอความช่วยเหลือจากภายนอกชุมชนต้องเป็นสิ่งที่เกินขีดความสามารถของชุมชนเท่านั้น 4) การใช้ทรัพยากรชุมชน การพัฒนาชุมชนต้องใช้ทรัพยากรต่าง ๆ เช่น คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และทรัพยากรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาที่มีอยู่ในชุมชน 5) การริเริ่มของประชาชนในชุมชน การพัฒนาชุมชนต้องเกิดจากความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในชุมชน โดยประชาชนเป็นผู้ริเริ่มในการจัดทำโครงการ ไม่ใช่ถูกกำหนดโดยบุคคลหรือหน่วยงานภายนอกชุมชน 6) ขีดความสามารถของชุมชนและรัฐบาล การพัฒนาชุมชนต้องคำนึงถึงขีดความสามารถของชุมชนและรัฐบาล กล่าวคือ ชุมชนที่มีความพร้อมมากก็พึงขีดความสามารถของตนเองมาก ชุมชนที่มีความพร้อมน้อยรัฐก็เข้าไปให้ความสนับสนุนมากขึ้น 7) การร่วมมือกันระหว่างรัฐกับประชาชน การพัฒนาชุมชนจะประสบความสำเร็จได้ต้องเกิดจากการร่วมมือกันระหว่างรัฐบาลและประชาชน ไม่ปล่อยให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งรับผิดชอบเพียงฝ่ายเดียว 8) การพัฒนาแบบเบ็ดเสร็จ การพัฒนาชุมชนต้องดำเนินการไปพร้อมกันหลาย ๆ ด้าน จะมุ่งเพียงด้านใดด้านหนึ่งไม่ได้ 9) ความสมดุลในการพัฒนา การพัฒนาชุมชนต้องคำนึงถึงความสมดุลในการพัฒนา เช่น ความสมดุลระหว่างการพัฒนากับสิ่งแวดล้อม ความสมดุลระหว่างการพัฒนาร่างกายกับจิตใจของคน และความสมดุลระหว่างเพศและวัย เป็นต้น และ 10) การศึกษาภาคชีวิต การพัฒนาชุมชนมีลักษณะเป็นการให้การศึกษาแก่ประชาชนทุกเพศทุกวัยอย่างต่อเนื่องกันไปตลอดชีวิต

สำหรับงานวิจัยนี้ผู้วิจัยเลือกศึกษาแนวคิดพื้นฐานของการพัฒนาชุมชน ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมของประชาชน การช่วยเหลือตัวเองของชุมชน การริเริ่มของประชาชนในชุมชน และความสมดุลในการพัฒนา เนื่องจากเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า ภายใต้กรอบแนวคิดที่เป็นกองทุนของชุมชน ประชาชนทุกคนที่อยู่ในพื้นที่รอบโรงไฟฟ้า มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการกำหนดอนาคตและความเป็นอยู่ของชุมชน เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่รอบโรงไฟฟ้าให้ได้รับความเจริญและการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งการอยู่ร่วมกันระหว่างโรงไฟฟ้าและชุมชนในพื้นที่รอบโรงไฟฟ้าอย่างผาสุก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรที่ศึกษา คือ ประชาชนในพื้นที่ตำบลคลองเปี้ยะ ตำบลจะโหนง และตำบลนาทับ อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นตำบลที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานของโรงไฟฟ้า และได้รับการจัดสรรเงินงบประมาณจากกองทุนพัฒนาไฟฟ้าโรงไฟฟ้าจะนะ มากกว่าตำบลอื่น จำนวน 26,009 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 394 คน ได้จากการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ Yamane (1973) และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิตามรายตำบล เครื่องมือในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชน 2) การประเมินประสิทธิผลของโครงการชุมชนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้าโรงไฟฟ้าจะนะ จังหวัดสงขลา และ 3) ปัญหา/อุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินโครงการชุมชนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้าโรงไฟฟ้าจะนะ จังหวัดสงขลา แบบสอบถามส่วนที่ 2 มีค่าความเชื่อมั่น (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.90 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ F-test

ผลการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชน

ประชาชนในเขตพื้นที่ติดกับโรงไฟฟ้าจะนะ จังหวัดสงขลา ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 54.57 มีอายุ 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 34.52 สถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 70.56 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา/ปวช. คิดเป็นร้อยละ 29.95 มีอาชีพเกษตรกร/ประมง คิดเป็นร้อยละ 33.50 และมีรายได้ต่อเดือนของครัวเรือนอยู่ระหว่าง 10,000-15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 41.12

การประเมินประสิทธิผลของโครงการชุมชนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้าโรงไฟฟ้าจะนะ จังหวัดสงขลา

ประสิทธิผลของโครงการชุมชนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้าโรงไฟฟ้าจะนะ จังหวัดสงขลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.49$) โดยการริเริ่มของประชาชนในชุมชน ($\bar{X} = 3.84$) และการมีส่วนร่วมของประชาชน ($\bar{X} = 3.49$) อยู่ในระดับมาก ส่วนความสมดุลในการพัฒนา ($\bar{X} = 3.37$) และการช่วยเหลือตัวเองของชุมชน ($\bar{X} = 3.25$) อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในแต่ละด้าน มีดังนี้ 1) การริเริ่มของประชาชนในชุมชน คือ โครงการชุมชนเกิดจากความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในชุมชน ($\bar{X} = 3.90$) 2) การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากโครงการชุมชน ($\bar{X} = 3.73$) 3) ความสมดุลในการพัฒนา คือ โครงการชุมชนมีกิจกรรมที่เหมาะสมกับการพัฒนาคนและสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 3.52$) และ 4) การช่วยเหลือตัวเองของชุมชน คือ ชุมชนสามารถจัดหาแรงงานในการดำเนินโครงการชุมชนด้วยตนเอง ($\bar{X} = 3.39$)

**ความแตกต่างของการประเมินประสิทธิผลของโครงการชุมชนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า
โรงไฟฟ้าจะนะ จังหวัดสงขลา ตามปัจจัยส่วนบุคคล**

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการประเมินประสิทธิผลของโครงการชุมชนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้าโรงไฟฟ้าจะนะ จังหวัดสงขลา ตามปัจจัยส่วนบุคคล แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการประเมินประสิทธิผลของโครงการชุมชนของ
กองทุนพัฒนาไฟฟ้าโรงไฟฟ้าจะนะ จังหวัดสงขลา ตามปัจจัยส่วนบุคคล

ประสิทธิผลของ โครงการชุมชน	ค่านัยสำคัญทางสถิติจากการทดสอบ (Sig.)					
	เพศ	อายุ	สถานภาพ	ระดับ การศึกษา	อาชีพ	รายได้ ของครัวเรือน
- การริเริ่มของประชาชนในชุมชน	0.14	0.00*	0.66	0.76	0.48	0.14
- การมีส่วนร่วมของประชาชน	0.01*	0.00*	0.32	0.30	0.06	0.00*
- ความสมดุลในการพัฒนา	0.87	0.49	0.92	0.12	0.51	0.08
- การช่วยเหลือตนเองของชุมชน	0.35	0.17	0.28	0.95	0.77	0.01*

*Sig. < 0.05

จากตารางที่ 1 พบว่า 1) การริเริ่มของประชาชนในชุมชน มีความแตกต่างกันตามอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยผู้ที่มีอายุน้อยกว่า 20 ปี ($\bar{X} = 3.52$) และอายุ 20-30 ปี ($\bar{X} = 3.40$) มีความต้องการริเริ่มต่อโครงการชุมชนน้อยกว่าผู้ที่มีอายุมากกว่า 50 ปี ($\bar{X} = 4.23$) กล่าวคือ ผู้ที่มีอายุน้อยมีความต้องการริเริ่มต่อโครงการชุมชนน้อยกว่าผู้ที่มีอายุมาก 2) การมีส่วนร่วมของประชาชน มีความแตกต่างกันตามเพศ อายุ และรายได้ของครัวเรือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเพศชาย ($\bar{X} = 3.59$) มีส่วนร่วมมากกว่าเพศหญิง ($\bar{X} = 3.38$) ผู้ที่มีอายุน้อยกว่า 20 ปี ($\bar{X} = 3.07$) และอายุ 20-30 ปี ($\bar{X} = 3.16$) มีส่วนร่วมน้อยกว่าผู้ที่มีอายุมากกว่า 50 ปี ($\bar{X} = 3.77$) และผู้ที่มีรายได้ของครัวเรือน 10,000-15,000 บาท ($\bar{X} = 3.30$) มีส่วนร่วมน้อยกว่าผู้ที่มีรายได้ 20,001-25,000 บาท ($\bar{X} = 4.01$) และรายได้มากกว่า 25,000 บาท ($\bar{X} = 4.05$) กล่าวคือ ผู้ที่มีอายุน้อยและมีรายได้ของครัวเรือนต่ำ มีส่วนร่วมในโครงการชุมชนน้อยกว่าผู้ที่มีอายุมากและมีรายได้ของครัวเรือนสูง 3) ความสมดุลในการพัฒนา ไม่มีความแตกต่างกันตามเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ของครัวเรือน และ 4) การช่วยเหลือตัวเองของชุมชน มีความแตกต่างกันตามรายได้ของครัวเรือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยผู้ที่มีรายได้ของครัวเรือนน้อยกว่า 10,000 บาท ($\bar{X} = 3.08$) มีความสามารถช่วยเหลือตนเองน้อยกว่าผู้ที่มีรายได้มากกว่า 25,000 บาท ($\bar{X} = 3.75$) กล่าวคือ ผู้ที่มีรายได้ของครัวเรือนต่ำ มีความสามารถในการช่วยเหลือตนเองน้อยกว่าผู้ที่มีรายได้ของครัวเรือนสูง

ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินโครงการชุมชนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้าโรงไฟฟ้าจะนะ จังหวัดสงขลา

ปัญหา/อุปสรรค ที่ชุมชนพบมากที่สุดในการเสนอโครงการชุมชน คือ การขาดความร่วมมือจากประชาชนในการทำประชาคม คิดเป็นร้อยละ 32.14 โดยประชาชนเสนอแนะการแก้ปัญหา คือ กองทุนฯ หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรประชาสัมพันธ์และรณรงค์ให้ประชาชนเห็นความสำคัญของโครงการชุมชน เพื่อดึงให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมให้มากขึ้น ส่วนปัญหา/อุปสรรคที่ชุมชนพบมากที่สุดในการดำเนินโครงการชุมชน คือ การขาดสภาพคล่องทางการเงิน ไม่มีเงินสำรองจ่ายในการดำเนินโครงการ คิดเป็นร้อยละ 82.22 โดยประชาชนเสนอแนะการแก้ปัญหาดังกล่าว คือ ทางกองทุนฯ ควรอนุมัติเงินส่วนหนึ่งก่อนเริ่มดำเนินงานโครงการหรืออาจแบ่งจ่ายเป็นงวด ๆ ตามความเหมาะสม

บทสรุป วิจัย และข้อเสนอแนะ

การประเมินประสิทธิผลของโครงการชุมชนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้าโรงไฟฟ้าจะนะ จังหวัดสงขลา

จากผลการประเมินประสิทธิผลโครงการชุมชนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้าโรงไฟฟ้าจะนะ จังหวัดสงขลา พบว่า ประสิทธิภาพของโครงการชุมชนด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การริเริ่มของประชาชนในชุมชน โดยมีประสิทธิผลอยู่ในระดับมาก โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โครงการชุมชนเกิดจากความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในชุมชน สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของการเสนอโครงการชุมชนของประชาชนในเขตพื้นที่ติดกับโรงไฟฟ้าจะนะ จังหวัดสงขลา โดยก่อนเสนอโครงการชุมชนทางกองทุนฯ ได้ดำเนินการจัดประชาคม เพื่อสำรวจความต้องการของประชาชน และเปิดให้ผู้เสนอโครงการจัดทำข้อเสนอโครงการไปยังกองทุนฯ ซึ่งการประชุมประชาคมประชาชนในชุมชนจะร่วมกันกำหนดปัญหาขึ้นมา และร่วมคัดเลือกถึงปัญหาเร่งด่วนที่ต้องแก้ไขโดยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกหลายด้าน ดังนั้นโครงการต่าง ๆ ที่เสนอต่อกองทุนฯ จึงเป็นโครงการที่เกิดจากความต้องการของประชาชนที่แท้จริงที่สามารถนำไปแก้ไขปัญหาของประชาชนในชุมชนได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของสิทธิพงษ์ ประทีปสุพรรณ (2549) พบว่า โครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ของหมู่บ้านต้นแบบศาลเจ้าเก็ง อำเภอกะสปีชัง จังหวัดชลบุรีทุกโครงการที่ดำเนินอยู่ก็มีความสอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในชุมชนเช่นเดียวกัน

ความแตกต่างของการประเมินประสิทธิผลของโครงการชุมชนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้าโรงไฟฟ้าจะนะ จังหวัดสงขลา ตามปัจจัยส่วนบุคคล

การริเริ่มของประชาชนในชุมชนมีความแตกต่างกันตามอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยผู้ที่มีอายุมากมีความต้องการริเริ่มต่อโครงการชุมชนมากกว่าผู้ที่มีอายุน้อย ทั้งนี้ เป็นเพราะผู้ที่มีอายุมากย่อมรู้ถึงสภาพปัญหาและความต้องการต่าง ๆ ของชุมชนตนเองเป็นอย่างดี เพราะอาศัยในพื้นที่นั้นมานานอย่างต่อเนื่อง จึงมีความต้องการริเริ่มต่อโครงการชุมชน เพื่อสามารถนำมาแก้ปัญหามาตรับได้อย่างตรงจุดกับความต้องการ (John & Norman, 1977, อ้างถึงใน ดวงสมร นาเมือง, 2554) ส่วนการมีส่วนร่วม

ของประชาชนมีความแตกต่างกันตามเพศ อายุ และรายได้ของครัวเรือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเพศชายมีส่วนร่วมในโครงการชุมชนมากกว่าเพศหญิง ผู้ที่มีอายุมากและมีรายได้ของครัวเรือนสูงมีส่วนร่วมมากกว่าผู้ที่มีอายุน้อยและมีรายได้ของครัวเรือนต่ำ สอดคล้องกับแนวคิดของ John & Norman (1977, อ้างถึงใน ดวงสมร นาเมือง, 2554) กล่าวถึง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ และรายได้ โดยเพศชายมักมีความรู้สึกในด้านการเป็นผู้นำมากกว่าเพศหญิง ทำให้เพศชายเกิดความรู้สึกว่าตนมีคุณสมบัติเพียงพอที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนได้มากกว่าเพศหญิง ส่วนผู้ที่มีอายุมากย่อมรับรู้ถึงสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนตนเองเป็นอย่างดี จึงมีความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการชุมชน เพื่อที่จะได้สร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของ และการแก้ปัญหาของชุมชนได้อย่างตรงจุดกับความต้องการ ส่วนรายได้เป็นอีกปัจจัยที่กำหนดการมีส่วนร่วม เพราะการเข้าไปมีส่วนร่วมมิได้เป็นกิจกรรมที่มีต้องแลกกับสิ่งใด อย่างน้อยก็เป็นการเสียโอกาสในการกระทำสิ่งอื่นเมื่อพิจารณาในทางเศรษฐศาสตร์ ดังนั้นโดยทั่วไปบุคคลที่มีรายได้สูงจึงมักจะมีส่วนร่วมในเรื่องใดเรื่องหนึ่งมากกว่าผู้ที่มีรายได้ต่ำ นอกจากนี้พบว่าความช่วยเหลือตัวเองของชุมชนยังมีความแตกต่างกันตามรายได้ของครัวเรือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยผู้ที่มีรายได้ของครัวเรือนสูงมีความเห็นว่าชุมชนมีความสามารถในการช่วยเหลือตนเองมากกว่าผู้ที่มีรายได้ต่ำ สอดคล้องกับแนวคิดของภาสเชษฐ ชินเวศยวงศ์ (2558) ว่าผู้ที่มีรายได้สูงเป็นผู้ที่สามารถช่วยเหลือตนเองในระดับปัจเจกบุคคลได้ดีกว่าผู้ที่มีรายได้ต่ำ จึงมักมีแนวคิดที่ชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่ย่อมมีความสามารถในการช่วยเหลือตนเองได้ในระดับสูงเช่นเดียวกัน

ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินโครงการชุมชนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้าโรงไฟฟ้าจะนะ จังหวัดสงขลา

ปัญหา/อุปสรรคที่ชุมชนพบมากที่สุดในการเสนอโครงการชุมชน คือ การขาดความร่วมมือจากประชาชนในการทำประชาคม สอดคล้องกับแนวคิดของยุทธพงศ์ นิคม (2550) ว่าปัญหาและข้อจำกัดที่มักพบในระบบการพัฒนาชุมชน คือ ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน ประชาชนยังขาดความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม โดยมักคิดว่าการคิด การตัดสินใจ และการกำหนดแนวทางพัฒนาชุมชน เป็นเรื่องของผู้นำชุมชนมากกว่า ส่วนปัญหา/อุปสรรคในการดำเนินโครงการชุมชน คือ การขาดสภาพคล่องทางการเงิน ไม่มีเงินสำรองจ่ายในการดำเนินโครงการ สอดคล้องกับงานวิจัยของสิทธิพงษ์ ประทีปสุขปรภณ (2549) ที่พบปัญหา/อุปสรรคเดียวกันในการดำเนินโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ของหมู่บ้านต้นแบบศาลเจ้าเก้ง อำเภอเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี คือ ชุมชนขาดเงินทุนในการดำเนินโครงการ ทำให้มีเงินไม่เพียงพอต่อการแก้ไขปัญหาในโครงการใหญ่ ๆ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยพบว่าประสิทธิผลของโครงการชุมชนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การช่วยเหลือตัวเองของชุมชน โดยประเด็นที่ชุมชนช่วยเหลือตนเองได้น้อยที่สุด คือ การจัดทำงบประมาณเพิ่มเติมในการดำเนินโครงการชุมชนในส่วนที่ขาด ซึ่งสอดคล้องกับปัญหา/อุปสรรคที่ชุมชนพบมากที่สุดในการดำเนิน

โครงการชุมชน คือ การขาดสภาพคล่องทางการเงิน ไม่มีเงินสำรองจ่ายในการดำเนินโครงการ ดังนั้นทางกองทุนฯ ควรให้ความช่วยเหลือด้านงบประมาณแก่โครงการชุมชนส่วนหนึ่ง ภายใต้เงื่อนไขที่เหมาะสม เช่น ต้องมีผลการดำเนินงานของโครงการไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 เป็นต้น และสาเหตุส่วนหนึ่งที่ทำให้ชุมชนขาดสภาพคล่องทางการเงิน อาจเป็นเพราะชุมชนยังขาดความรู้ในด้านการบริหารจัดการด้านการเงินที่ดี ดังนั้นทางกองทุนฯ ควรอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับวิธีการบริหารจัดการด้านการเงิน เพื่อเปลี่ยนทัศนคติในการใช้จ่ายเงิน และเพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สำหรับการทําวิจัยครั้งต่อไปทางกองทุนฯ ควรประเมินประสิทธิผลของโครงการชุมชนด้านอื่น ๆ แล้วนำมาเปรียบเทียบกับงานวิจัยนี้เพื่อเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของกองทุนฯ และเป็นการวัดศักยภาพในการบริหารงานของกองทุนฯ ได้ชัดเจนขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ดวงสมร นาเมือง. (2554). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลสระคู อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด*. การค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ประชุม รอดประเสริฐ. (2542). *การบริหารโครงการ*. กรุงเทพฯ: เนติกุลการพิมพ์.
- ปิยะมาศ เขมะชัยเวช. (2555). *ปัญหาทางพัฒนาชุมชน*. ค้นเมื่อ 10 มกราคม 2558, จาก <https://www.gotoknow.org/posts/479411>
- ฝ่ายนโยบายเศรษฐกิจพลังงาน. (2558). *รายงานสถานการณ์การจำหน่ายไฟฟ้าเดือนมกราคม 2558*. กรุงเทพฯ: การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค.
- ฝ่ายบริหารกองทุนพัฒนาไฟฟ้า. (2556). *คู่มือการจัดทำแผนยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนาไฟฟ้าและการเสนอแผนงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2556-2558*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน.
- ภาสเชษฐ์ ชินเวศยวงศ์. (2558). *ชุมชนฐานความรู้*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- ยุทธพงศ์ นิคม. (2550). *การมีส่วนร่วมของประชาชนตำบลทรายขาวในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี (พ.ศ. 2549-2551)*. การค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี. (2548). *การประเมินโครงการ: แนวคิดและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สนธยา พลศรี. (2547). *ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สิทธิพงษ์ ประทีปสุขปรกรณ์. (2549). *การประเมินผลโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านชุมชน (เอส เอ็ม แอล): ศึกษากรณีหมู่บ้านต้นแบบ ศาลเจ้าแก้ง อำเภอเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Yamane, T. (1973). *Statistic: An Introductory Analysis* (3rd ed). New York: Harper and Row